

Из иастирских белешки вашеј свештеника

И ОНИ СУ СВЕТОСАВЦИ

Пише:

пројојереј Миле Вуловић, гилл.
шеолог и парох ковински

Када год чујем реч „Српско православље“ или „Светосавље“, са дужним поштовањем сетим се овин мојих бивших парохијана:

Честите старине **Ђока Миликића** из појадовничког села Милаковићи код Бродарева, старешина велике патријархалне српске породице. Старешине своје и чељади своја два давно преминула брата.

Био је благе нарави и мека срца „да га на рану можеш привити“. У селу је био вољен, цењен и поштован.

Прве године моје свештеничке службе, на бродаревској парохији (1963. г.) срели смо се у његовој кући, ради свећења ускршње водице. У његовој кући нашао сам десетак комшија, који су дошли да им Ђоко да једну „камару“ сламе за прехрану стоке, на позајмицу. Није било спорно добити сламу, али је проблем у том што Ђоко не да сламу на позајмицу, већ на поклон, а они сами да разделе. Захваљујући њему они су добили потребну количину сточје хране да прехране своју стоку. Док су други у таквој ситуацији продавали и сламни кров са зграда, овај домаћин самаријански дели.

Идуће године срели смо се на путу, када је ишао на орање код свог комшије. Понео је Ђоко и сено воловима и себи ручак. Када сам га упитао зашто носи сено и ручак, рекао ми је: „оче попе ‚севап‘ је помоћи сиром-аху...“

Радојка Цмиљановић, домаћица из Камене Горе, код Пријепоља.

Једног зимског дана враћајући се из парохије наишао сам поред њене куће. Знала је да ћу се тим путем вратити. И чекала ме је на путу. Разлог за чекање био је опој гроба једне сироте жене из њеног комшилука. Мештани тог села (Кашице) нису вршили верске обреде, па ни сахране. Радојка је била побожна и племенита жена па је одлучила да ме позове да опојим гроб њене сусетке. „Оче попе, молим те, опој гроб моје комшинке, која је умрла пре месец дана. Она је сирота била побожна, па ми је жао да се мучи и на оном свету. Њен муж јој неће то никад учинити а ја сам измолила одобрење од њега да јој то урадим“, молила је Радојка. Разуме се, да сам посао обавио и без икакве награде, а Радојка ми је после годину дана донела једне вунене чарапе, са великом захвалношћу за обављени посао...

Милка Јевтовић, домаћица из Избичња, код Пријепоља.

Имала је кућу поред сеоског пута, куда су пролазили путници из удаљених села, на путу за Пријепоље и обратно. Путовало се сатима пешице или с коњем са великим потешкоћама, а поготову зими и у кишном периоду, када надолгле воде однесу примитивне мостиће, брвна, са потока и речица, па воду треба газити. Милка је такве сама позивала у кућу, сушила им одећу и обућу, давала топле напитке и животе им спашавала у топлој соби. Врата њеног дома била су увек отворена. За сев је била друга мајка. А када припече летње сунце, а уз брдо се мора ићи „дотужи“ највише жеђ, но ту је опет њихова брижна старатељка са кофом воде да их окрепи и да нову снагу. То јој се није досадило до краја живота.

Селимир Пушица, грађевински мајстор и узорни пољопривредник из села Гробнице, код Бродарева. Имао је кућу у непосредној близини манастира Давидовице и Гробничке реке. Поред његове куће пролазио је пут, који је повезивао појадовничка села са Бродаревом. У току зиме снежни сметови правили су тешкоће путницима, а када кише одуже бивао је обична каљуга. Целом својом дужином бивао је такав, изузев на делу пута поред куће Селимира Пушице у дужини неколико стотина метара. Све снежне намете, одроне и рупе на путу с љубављу и вољом, колицима и лопатом у руци „лечио“ је Селимир. Своје залагање објашњавао је овако: „Лакше ми је да оправим пут, него да гледам људе како се муче“. Мостику на Гробничкој реци, код манастира Давидовице, оправљао је после сваке веће кише, јер ју је набујала речица односила. То му се није досадило 40 година.

Поред прилога у наовцу и грађевинском материјалу, сам је изградио црквени звоник у Бродареву, о „свом хлебу“ за 50 дана, без материјалне надокнаде...

Раде Парандиловић, земљорадник из Грачанице код Пријепоља. Недалеко од обале реке Лима, поред магистралног пута Београд - Бар имао је свој дом. На Лиму није било моста до пре двадесетак година, а насеља су с једне и друге стране реке. Чамција Здравко је био једина веза ових људи. И њему се досади, па га једноставно нема. Људи путују и дању и ноћу. И тако се „носе“ са својом невољом. Све те „застоје“ и тешкоће отклања Раде, и превози са обале на обалу придошле путнике. У свако Божије доба дана и ноћи Раде је дежурни, па било да је у каквом послу.

То је једна прича, а друга је лимска „Цада“. До 1967. године без асфалта, а главна жила куцавица друмског саобраћаја Србија - Црна Гора. Често је зими било у прекиду, услед снежних падавина, па су, тако, људи и возила остајали у „блокади“, а кућа Радова била је уточиште возача и путника. Поред његове фуруне и за његовом синијом животе су спашавали знани и незнани. Само је свима био познат Раде. На његовој сахрани, дошли су људи у великом броју да испрате на пут „одмора“ свога пријатеља, и да му још једном кажу „хвала...“

Јока Баковић, домаћица из Житина код Пријепоља. Одликовала се честитошћу и побожношћу. Стицајем околности, живи сама у кући Баковића, на пар хектара посне и израђене земље, јер су јој деца напустила село ради запошљавања. Обилазили су је с времена на време. Није она туговала због тога. Била је пуна среће што су јој деца завршила школу и добила запослење. Поносила се својим „соколима“.

Истински је била побожна. Посећивала је све цркве у околини о Саборним данима и већим празницима, иако јој је најближа црква била два сата хода. У време „атеизације“, „соколила“ је она своје комшинке, да се поред остало „мора имати времена и за цркву...“

Поменућу само једно њено јеванђелско-светосавско дело учињено на Тодорову Суботу 1967. године у Великој Жупи, на темељима давно започете цркве, где смо тога дана вршили причест верника. Сви присутни, а било их је стотинак, узели су учешће на седници црквеног одбора, поводом продужетка радова на доградњи цркве. На седници је изабран грађевински одбор, и прво име у књизи добровољних прилога било је баба Јоке од 50 динара. То је била сва њена уштеђевина коју није зажалила за нови парохијски храм. Дочекала је и његово освећење.

НАЈБОЉЕ ЈЕ ЋУТАТИ

Пише: Пејко Гујаничић

Слушао сам шта дрги причају о њему и шта он прича. а причао је кад би год ми показали интересовање за оно што прича, односно кад би нас киша натерала под јелу неку, јер нико од чобана није имао кишобран, или кад би нас јака хладноћа натерала да ложимо ватру и да се грејемо. Поводи за причу су му били различити: „Е кад год погледам према Златру сетим се...“ Па онда исприча чега се сети. Једном су му повод биле пуњене паприке, које је неко од чобана донео за ужину. Док смо ручали, он је причао.

Е кад год видим пуњене паприке сетим се славе код мог пријатеља Здравка. Замало да не заглавим у затвору, а за шта ни за шта-почиње свој монолог Вукосав.

Где тебе да затворе, чича - чудимо се ми.

Где? Где су затварали толике поштене пре мене и после мене. Где и данас затварају? „Где?“

Па причај шта је било кажемо ми да одобровољимо и омекшамо Вукосава.

Одем ја код мог најстаријег сина у Варош да зимујем. Зове мене - почиње одобровољени Вукосав - мој пријатељ Здравко. Вукосаве, каже, дођи ми на славу. Знаш да ти не славиш и да си душом комуниста, добро, ниси члан, још те провјеравају, али комуниста јеси, дођи, то је наш стари обичај, долазе код мене жешћи комунисти и од тебе, обичај је обичај, поштују људи, не крсте се, па дођи и ти. Не мораш се крстити. Одем. И баш лепо, спремио домаћин славу. Посно све, али уредно, добро. И овако пуњене паприке Ја то волим. Завршио се тај обичај, то ломљење колача, кад стиже Рашко. Богми, комуниста са дна каце воли да попије. Ручамо. Он мене као мало из виђења зна, а са домаћином пријатељ. Прича, прича, о рату, о револуцији, о изградњи, о братству јединству, о слободи збора и договора. Па, наједном, окрену се баш мени, мора да му се учинило да га не слушам, а нисам га, право говорећи, нарочито ни слушао, забављен оним паприкама баш као и ове: „Знаш ли ти - вели - да сам ја носио Тита.“ Нисам знао. Те он ту мене први пут, а осталима, изгледа, стоти пут, исприча како је на реци Сутјесци носио рањеног врховног команданта. Слушах, дивих му се, и он оде.

Попи још две три ракије и оде.

Само што он оде ето Милосава. Налицкан, намирисан. Накићен орденима. Рукова се са свима. Седе на Рашково место, променише му тањир, виљушку и кашику. Нисам знао да је овај свети Никола комунистички светац, мислим у себи, те ти они Милосаву све редно. „Милосаве, ти си мало закаснио, послужи се“ - говоре му. Он се служи, попи и он две три ракије, пијем помало и ја, није да не пијем. Наједном Милосав мени, а до тада две три речи нисмо проговорили: „Пријатељу мој, знаш ли ти да сам ја носио друга Тита на својим леђима“. Нисам знао. Те ми ту Милосав потанко исприча како је он за време љутог боја на реци Сутјесци носио друга Тита који је био рањен у руку. Могао је мало и сам ићи мислим се, али ништа не говорим Милосаву. Он прича: „Таман што га је Рашко спустио он се обрати мени: „Вала, Милосаве, ако можеш, носи ме сад мало ти“ - те га ја на леђа, полако да му не повредим јуначке ране куд је прошло фашистичко тане. Занео се Милосав у причу, прича ли прича, понешто и презалогаци, залије то ракијом, али причати не престаје. Кад је завршио причу, зграбио је мантил и отишао, а да се са домаћином није ни поздравио. Оде код другог домаћина да прича како је носио друга Тита. Само што оде и само што убедисмо домаћина да га нико није увредио, да се ни на кога није наљутио, кад се отворише врата и на њима се појави Жикица. тај му надимак остао од дјетињства. Њега сам добро познавао. Изданак старе породице која је нагло сиромашила и прелазила у пролетере. Касније им се придружила и добро се подложила. Жикица је радио негде по страним земљама. Шта му је било да се овде врати, да обнови очеву кућу, не знам. А још мање знам откуд код овог домаћина на слави. Такав комуниста.

Седе Жикица на оно место где је до малопре седео Милосав. Послужење стигло за Жикицу, брзо, нов тањир, нова кашика,

нова виљушка. Ја сам попио мало више, време било да већ кренем кући, али, реко да баш чујем мало и Жикицу, чувен је то човек, шта ће он рећи, хоће ли се ово прекостати. Хоће ли бити каквих промена. Кад се Жикица мало услужи, има ту још доста људи, али он право мени: „Знаш ли ти, пријатељу, да сам ја за време рата носио друга Тита кад је био рањен на Сутјесци. Таман га Милосав спустио да се мало одморе, кад друг Тито мени: „Жикице, да ли би ме ти мало понео, Милосав нам се уморио“. Те ја једва дочекам. Наптрим га на леђа...“ Прича Жикица, а ја, пошто сам већ био при путу, а и мокраћна бешика ми није баш у реду, устанем да пођем. То Жикицу мало увреди „Нећеш да чујеш како сам носио друга Тита“. А ја онако, више за себе, али чули су и други, рекох: „Па, бога јебо, оно само јало људе“. Био сам још под утицајем Рашкове и Милосављеве приче, а највише под утицајем домаћинове ракије. Рекох ли ја то, не рекох, скочи Жикица, узе мантил, докопа шешир и преко врата. „Шта ми то уради, црни Вукосаве - вапи домаћин. - Убаци ли ми то угарак у кућу. „Бране ме неки гости да нисам ништа погрешно, али некако неубедљиво. Поздравим се са домаћином и пођем у стан код сина. Нисам Честито ни ушао кад неко звони. Син отвори. „О Рибо, изволи“ - чујем некоме говори. „Немам кад“ - каже тај. „Је ли твој отац Вукосав“ - пита. „Јесте“ - одговара син. Зову га одма у Комитет. „Шта ће он у Комитету“ - чуди се мој син. „Не знам - каже Рибо - Челе наредио.“ Те син ија, не бива, у Комитет. „Ти остани овде, а ти, чича, оди овамо“ - наређује Рибо. Ја уђем, а он: „Друже секретаре, пред вама је странка Вукосав, у пресобљу је његов син, дошао је са нама, треба ли он да уђе“. Тај ме Челе, како му је право име не знам ни дан данас, одмери од главе до пете, нареди Рибу да нареди Мићу да зовне председника, да му каже д хитно дође, ухваћен је бандит и да овамо нико не улази. Па ће мени кад остадосмо сами: „Ти ли си та тица што вређаш наше другове и нашег врховног друга. Ти ли си то. Ти ли си тај непријатељ што се помолио из мишије рупе у коју си се увукао кад је рат избио, а сад, кад се не пуца измилио. Мислиш нема опасности ајде да ријем, ајде да рушим што су другови створили и крвљу и знојем залили“. Гледам га и не знам о чему говори. „Ти ли си тај што што кажеш да је наш највећи син, кога мајка више не рађа, јахао људе у току рата и да ништа друго није радио“. Присећам се што сам овде, али ми Челе не да реч да изустим. Наставља: „Ти се исмеваш нашим револуционарима и нашој револуцији. Ти си се крио под женину сукњу док је једно јутро прије зоре на све стране бацао орао, бацао орао звиждали меци то је била борба на Сутјесци, док су митрљези брзи косили, а ручне бомбе смрт доносиле, и док је парче те бомбе рањавало нашег врховног команданта, и док су га најбољи синови ове општине носили и спасавали и уграђивали своје животе у историју.“

Гледм га, закрвавио очима, маше рукама, мршти се. Готов сам, мислим се, а и најживело се па ми није жао. Кад се отворише врата и уђе један омањи бркица у лепом оделу. Црн. Види се буца. „Што си ме звао“ - пита Чела. „Друже председниче, ево тог зликовца, тог непријатеља број један, тог насилника, тог подметача клипова у точкове наше револуције“. „Ама ког зликовца, ког непријатеља, ког подметача клипова у точкове наше револуције“ - чуди се председник и види да је Чела захватила мало већа температура. „Он је вређао на слави наше другове Рашка, Милосава и Жикицу.“ „Шта ће они, комунисти, по славама“ - пита га председник. Челе мало сави главу. „И шта да кажемо друговима горе, ако би хтели да виде ко је тај непријатељ. Ово, показа на мене, овај чича што једва држи душу у носу. Смејаће нам се, Челе. Смејаће нам се“. Челе потпуно савио главу, гледа преда се. И тај председник се обрати мени: „Чича, иди кући и пази од сада шта причаш, ми ћемо те пратити“. Те ме тако, бог му дао свако добро, спаси од Чела.

После сам причао сину како су ме били и мучили; пребегли и ноге и руке. А снаја ми никако није могла опростити што ми нису извадили очи чарне и што ме нису метнули у тамницу да ме једе мемла од камена, него се, љута на тако благ однос према непријатељима, одмах ишчланила из партије.

Е, да не би оног председника са брчићима бог му дао свако добро, страдах ја. Зато треба водити рачуна о свакој речи; може те коштати главе. Као што мене за мало није коштало - закључио је причу Вукосав, уз наравоученије на крају, на коме је посебно инсистирао: „НАЈБОЉЕ ЈЕ ЋУТАТИ“. ■

ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА ДРАГОСАВСКЕ ШКОЛЕ

У врх села где јој је и мјесто упорно и самарићански ниже своје дане и године, а ускоро ће и вијек од свог рођења школа у селу Драгосави код Бедана. Утемељена је 1909. године непосредно пред балканске ратове кад је Турска царевина појачавала свој терор над српским живљем не би ли бар мало одложила свеопшти бунт покороног народа. На поличком селу Горажду већ дуже вријеме је радила основна школа за свих шест поличких села и дио Будимље.

Угледом, вјештином и дипломатијом гласовити Жујо Боричић, првак села под Тифраном, издејствовао је писмену дозволу за градњу основне школе у Драгосави.

Жујо се бјеше запутио у беранску чаршију да за свој хан који је имао на Драгосави набави неке ситнице. У Харемима, насељу на десној обали Лима, Турци подизаху цамију. Жујо сјаха с коња, назва бога Турцима пред њиховом богомољом у изградњи, честита им посао и извади бијелу мецидију (турски новац) те дарива градитеље. Би драго окупљеним Турцима што се угледни Влах тако понио пред светињом иновјерца.

Наредне суботе се Жујо срео са кајмакамом и пошто га овај срдачно прими и похвали због учињеног геста код харемске цамије. Жујо му онако као успут затражи дозволу за градњу школе да ни српска дјеца не буду слијепа код очију. Кајмакам прогута кнедлу, рече ријеч али не даде никакву пусулу.

Жујо истога дана објави сељанима да је добио дозволу за подизање школе

Жујо Боричић

у Драгосави. Кренуле су мобе за довлачење материјала. Радило се свесрдно и пожртвовано. Осине турске заштије су браниле да се прибавља материјал а Жујо се позивао на кајмакамову ријеч и нагнао сељаке да што брже раде. Радило се ноћу. Свесрдну помоћ су пружали и сељани Машта и Бабина са својим првацима Милосавом Стијовићем и Ивом Вељићем. Плац за школу покљонио је Тошо Пођанин звани Бабо-Тоша. Наредба за прекид радова могла је доћи сваког часа па се радило даноноћно. Због тога што се зидање завршавало ноћу предпоследњи угаони камен је изокренут па година

градње изгледа као 606.

Школа је завршена у новембру 1909. и први ђаци из Драгосаве, Машта и Бабина похрлили су у школу која им је била много ближа и подеснија од оне на Горажду до које су морали пјешачити читав сат преко баруштина које је с јесени и зими правила Маква меандрирајући низ Равне ливаде, Лигавац и Босанске ливаде на којима је по легенди одмарао своју коњицу војвода Влатко Вуковић - пред Косовски бој.

Учитељи са Горажда Милош Конић-Букић и Иван Боричић - су помогли да се за новоотворену школу у Драгосави набаве књиге и други материјал. Ту активност око преношења књига из слободне Србије плаћали су Васојевићи честим прогонима сургунисањем у турске затворе у Скопљу.

У вријеме свога настојања школа у Драгосави је била општа брига свога села али и благодат Србије која је помагала развој школства у новоослобођеним крајевима. Србија је слала плату учитељима, уџбенике и школски материјал. Црна Гора, међутим, није са симпатијама гледала на ту помоћ од стране Србије јер је то реметило односе са Турском која се грчевито борила да спријечи просвјетљивање српског живља у новоослобођеним крајевима будући да се тако рађају слободарске идеје. Људи који су преко Јавора, Гиљеве и Пештери преносили букваре, требнике, катехизисе и друге књиге кажњавани су сургуном у Скопље или чак Јемен. Иван Боричић, Жујов, први полички учитељ, робијао је у Скопљу двије године због преношења књига из Београда за

Бојећи се да Турци не обуставе градњу школе Драгосавци су радили и ноћу па је угаони камен изокренут и добијено је 1606 умесно 1909 када је новембра 17е године зграда завршена и ова просвјетна кућа почела са радом

потребе школе на Полици (на Горажду и на Драгосави).

У новембру 1909. почела је са радом школа у Драгосави. Не располажемо подацима колико је тачно било ђака. Зна се да их је било разних узраста. У први разред су се неки уписали са десет или дванаест година. Неки од тих ученика су из ђачких клупа пошли у Балкански рат жељни слободе и мира. Школа је престала са радом само у ратним годинама првог и другог свјетског рата.

Пред 2. свјетски рат у школи је радила сеоска књижница са читаоницом и друштво трезвености.

У току 2. свјетског рата у школи је радио Мјесни одбор народног ослобођења. Након капитулације Италије 1943. године у школи је боравила једна чета Италијана партизана из бригаде "Гарибалди"

У једној учионици је била смештена и амбуланта. Крајем 1944. и у току 1945. године у школи су биле смјештене избјеглице са Косова и Метохије и неколико породица из бихорског села Азана (Луковићи, Станишићи, Поповићи).

Након ослобађања на школи је подигнут још један спрат где је смештена читаоница. Прорадили су литерарни кружоци и аматерска сцена - драмска и рецитаторска. До 1947. године у школи је прослављен Савиндан као школска слава. У школи су од 1949. до 1953. организоване славе сељачке радне задруге.

Запамтила је школа у Драгосави многе мијене. У њој су примјењивали своју вјештину преношења знања на ђака многи учитељи, њих око педесетак. Тачан број се може сазнати само у Архивским фондovima главног школског надзорништва при Министарству просвјете и црквених дјела у Државном архиву Црне Горе на Цетињу. Ту би се сазнало ко је од учитеља водио летопис школе и ко је сређивао текућу школску архиву.

Било је вриједних учитеља у драгосавској школи који су поред просвјетитељског посла настојали да сељанима какву корист учине. Такав је био Милосав Бојић који је оставио свијетом траг просвјетитељског позива гдје год је радио - од Македоније до многих села Беранске и рожајске општине.

Школа у Драгосави је описменила огроман број младих људи. Прва слова су научили у драгосавској школи многи интелектуалци, научници, књижевници, новинари, публицисти и стручњаци разних профила. Сви се они радо сећају својих ђачких дана у Основној школи у Драгосави (за Бабино и Маште) и очекујемо да ће се они одазвати позиву за прославу јубилеја драгославске школе.

Било је периода када је малтене свака кућа у селима Драгосави, Машту и Бабину имала по једног или два ђака у основној школи у Драгосави. Одавно већ постоје самосталне школе у Машту и Бабину, а у школу у Драгосави иде свега четрнаест ученика у сва четири разреда.

Било је вриједних просвјетара и видних резултата у раду ове школске установе али признања од шире друштвене заједнице нијесу долазила иако их је ова "Самарићанка" заслуживала.

Неки бивши ученици драгосавске школе су сада професори на универзитету, доктори, новинари, књижевници, публицисти и стручњаци разних профила.

Школа је у лето 1999. године пружила уточиште избјеглицима са Косова и Метохије. Било их је тринаесто. Школа је сада у лошем стању а ваљда ће се друштво сјетити да у овој јубиларној години учини нешто за санацију школске зграде.

Ваљда ће наредни вијек и миленијум овом храму писмености донијети љепше дане и пуније учионице.

У оквиру прославе 90.-те годишњице утемељења ОШ у Драгосави учитељ Миомир Голубовић је засадио 9 садница јавора, липе Панчићеве оморике, стабла која симболизују 9 деценија ове школске установе. Славиће се Савиндан као школска слава. Поставиће се спомен плоча са именима свих учитеља. У дворишту ће се изградити спомен чесма најзаслужнијим сељанима Жују Боричићу, Милосаву Стијовићу,

Са укупно 14 ученика садашњи учитељ Миомир Голубовић био је пре 100 година ученик ове школе

Иву Вељићу и Луки Масловарићу, утемељивачима школе.

Могла би ова школа да буде веома поносна на све чиме је задужила многе генерације којима је основним знањима нахранила душу. Могла би и да се пожали на своју судбину и на заборавност друштва и својих сељана који су је прилично запустили и небригом окружили. Ова јубиларна година би могла да из летаргије тргне све који су били дужни да се с више поштовања односе према овом старом храму знања и просвјете. Формиран је и Организациони одбор за обележавање 90.те годишњице од утемељења школе. Активности у том смислу овијаће се током цијеле школске 1999/2000. године а завршна прослава ће бити на Видовдан 2000. године.

Позивамо све бивше учитеље и ученике драгосавске школе да дођу на свечану прозивку и свечани школски час.

Владимир Боричић, професор
Беране

СВЕТИ ГРАД

Жељом љодижем љланину Аћнос
Месеу ми с неба у недра сиће
Йред исћосницом Свeћћоћа Саве
шестћ сћћоћа широком
осам векова дубоком

Йод шћћћћћћћћћ Аћћоса уснула
Йресћћћћћћћћћ Свeћће Горе

заоћрнућћа лeскама и орасима
Йод ноћама јој Ереј
осмесима одојчећћа измамљује
родићћћћћћћћћ заћрљаје

Йрозорљиви љоћлед
из Савине исћоснице
сћћену из мене избацује
море да је љоћије
Йред конаком у Карeју
Йћћело се моје свуче
у сћћрчак босиока

Раћко М. Раћанин

Измеђu збиље и леџенди

ЦРКВА У ЛОПИЖАМА КОД СЈЕНИЦЕ

 Пише: **Мр Славољуб Васојевић, професор, Краљево**

У Лопижама причају легенде и приче о лопижанској цркви. Истину о њој није лако утврдити. Вредно је пажње послушати те приче и изнети чињенице. Тек толико да се не заборави.

Кажу да је постојала црква у Лопижама (Чајковини) у давно доба Немањинића, да су се у њој причестили тадашњи Срби са ових простора, па отишли у бој на Косово, да тамо изгину бранећи српску царевину. Докле је после тога опстала та црква не зна се, нема тачних података, као и у сваком предању. Онда је, према тим причама, у Лопижама, црква порушена, једино су црквена врата остала, нешто икона и мошти светог Ђорђа. Све је то пренето, кажу, у Прокупље и чува се у тамошњој цркви. Затим, причају, да је на темељима те некадашње цркве озидана данашња црква.

Шта је истина, а шта је прича и легенда? Народни песма каже:

*Саградише многе манастире (Немањини)
И Пејрову цркву још Пазаром,
мало више Ђурђево Ситијове,
Сојоћани наврх Рашке ланге
и Тројшну у Хериџовини,
цркву Јању у Ситароме Влаху,
и Павлицу испод Јадовника,
Ситуденицу испод Брвеника...*

("Зидање Раванице")

Очигледно је да је народни певач обавештен, јер све наведене цркве и манастири постоје, о њима се доста зна, једино се ништа не зна о Павлици испод Јадовника. Неко би требао да одговори на питање: Да то није можда та стара Лопижанска црква из доба Немањинића.

Таман помислиш да је св то прича, а оно те чињенице демантују и још једанпут потврде, да често легенде и причања имају основу у стварности и преносе се са колена на колена.

У часопису "Енигма" (13. јануар 1998. године) је написано:

Лазар Барић, архијерејски намесник топлички, у цркви Светог Прокопија у Прокупљу, каже да се ту чувају мошти Светог Прокопија, али и ђивот Светог Ђорђа: - Године 1929., приликом вршења појединих малих оправки, у цркви је, у скривници у храму нађен ковчезић - ђивот са моштима. Вивот је црвен, увијен сомотом и опшивен златом. Нема никаквог натписа, сем што на унутрашњој страни поклопца има ђивот св. Ђорђа у сликама - штампана хартија залепљена на поклопцу са моштима Светог Георгија, - записано је у Летопису цркве прокупачке."

И даље се наводи, да је црква целу годину дана радила на томе да дође до знања од када и како је ова светиња у њој. "Благодарећи господу богу и помоћи др Радосава Грујића, професора Универзитета у Скопљу, дошло се до истине да се овај ђивот са светим моштима налазио у старо време у цркви Светог Георгија - данас порушеној, у селу Лопижама, код Сјенице, на Косову

Када су Турци заузели Косово и почели да уништавају српске цркве ктитор Св. Георгија, бојећи се да се непријатељи не нарутају општехришћанској светињи, склонили су ђивот са светим моштима. Као чувар ових моштију истакла се породица Пешић - записно је још у Летопису."

По истом извору, 1876. године Сава Пешић је морао да напусти Косово, а пре селидбе позвао је свог сина Мила, предао му ковчег са моштима и наредио да га однесе у Србију и преда на чување некој цркви. "Богу беше угодно, како је записано у Летопису, да Мило донесе ову светињу цркви прокупачкој. Али ту причи није крај. Почетком 1997. г. у селу Пребрези код Блага пронађени су потомци породице Пешић, тачније Милов унук Славомир, који је у породичној кући, на опште изненађење, чувао још један део моштију са печатним воском

са Исусовог гроба."

Ова је торбица, уз благослов владике нишког Иринеја, враћена цркви Светог Прокопија.

У "Вечерњим новостима" (29. март 1997. године) је писано о овом догађају. Торбица са моштима је чувана у шифоњеру.

"- Сачувани су делови косе, коже и прстију, као и печатни восак или остатак од свеће, највероватније са Исусовог гроба" - вели Лазар Бараћ.

Пешић Славомир, оцу Лазару је предао део моштију које су враћене у саркофаг.

"- Према Летопису, 1934. г. основан је црквени одбор за изградњу цркве Светог Ђорђа у близини зграде данашње општине и Окружног начелства, али су рат и даља збивања у Краљевини Југославији омела такав подухват" - вели отац Лазар.

Пешићи су, од доласка из Сјенице - три године по њиховом казивању, чували ковчег с моштима у кући, у којој су сада пронађене. Тих година им је стока црква а летина пропадала.

"Зато је мој деда Миле, одлучио да, по наредби свог оца Сава, који је, иначе, сахрањен у Сјеници, преда ковчег цркви Светог Прокопија. Међутим, део је моштију задржао за себе и чувао их под јастуком, па се пред спавање редовно три пута крстио пред овом светом торбицом" - каже Славомир.

Мишљење је свештеника да је породица Пешић торбицу сачувала као породичну амајлију и да је она из Јерусалима преко Грчке и Косова доспела до њих посредством неког од средњовековних хаџија, који су у то доба ишли на поклоњење Христовом гробу. Мошти су колико је познато, после тога биле смештене у цркви Светог Ђорђа у селу Лопижама код Сјенице, коју су Турци почетком века, спалили до темеља, а породица Пешић се заветовала да буде чувар хришћанске реликвије, односно саркофага, који је ручне израде и претпостављају да је изашао из мајсторске радионице неког од косовских златара.

"- Сада је могуће да озбиљно разговарамо о изградњи храма посвећеног светом Ђорђу, чије мошти, уз још једног хришћанског страдалника од Диоклецијановог мача (Светог Прокопија), почивају у прокупачкој цркви - вели Лазар Барић, свештеник, којем је богомдано било да руком положи светињу у ковчег заветних тајни.

Наиме, село Лопиже са налазе у Златиборском округу, на средњовековном дубровачком краванском путу између Сјенице и Нове Вароши, 10 км од Сјенице, 20 км од Н. Вароши, а 30 км од манастира Милешеве, дакле, у самом средишту Старе Србије, а не на Косову.

У време ратова и немира 1875-78. године, велики број устаника из сјеничког краја, а то значи и из Лопижа, добио је напуштenu турску земљу у Топлици. Познато је да је један од вођа устанка, поп Петар Каличанин из Штавља од Сјенице, умро као парох у селу Коњуше у Топлици 1898. године.

У то време су из Лопижа одселили тамо и Ловићи. Кажу да има истих и топонима које су исељеници понели у нови завичај (Криваја у Лопижама, Криваја у Топлици). Причали су ми неки Лопижани (1990.г.) да су у Топлици пронашли своје рођаке са бројним потомством.

Тачно је да је породица Пешић чувала ђивот и мошти Светог Ђорђа. део те породице се одселио у село Пребрези код Блага 1876. године, а део остао у Лопижама. Лазар Пешић (рођен око 1865.г.) који је остао у Лопижама и кога су Турци заклали 1912. године, је сигурно познавао Сава Пешића и његовог сина Мила, који се помињу у претходном тексту и био са њима у блиском сродству.

И данас у Лопижама живе потомци поменутих Пешића.

А што се цркве у Лопижама тиче, она која постоји данас озидана је 1855. године. Нема података у архиви и литератури,

нити у казивањима да је рушена после тога.

Да ли је црква у Лопижама постојала у време Косовског боја, као што се прича, поуздано се не зна.

У Дефтеру санџак Босне из 16 века (1575.г.) се у попису носилаца домаћинства помињу и два попа, поп Вукач и поп Доброило, а да ли је црква постојала ништа не пише. Да ли су они службовали у цркви или по кућама, не зна се. Вук Караџић је писао средином 19 века, да присуство неког попа у селу на значи да у том селу постоји и црква, јер, каже Вук, попови су имали имања као и остали у селу, обрађивали га, а верске обреде обављали код своје куће, или у кући сељана. Ово не искључује постојање цркве у Лопижама у 16. веку, напротив.

Према казивању Радомира Радовића из Лопижа, се каже да се 1854. г. на Васкрс сакупио народ крај порушене лопижанске цркве да на уобичајен начин прослави празник. Око попа Илије Церовића се окупили сви виђенији Лопижани. Водио се разговор о томе да ли да се прво обнови лопижанска црква или да е нова у Сјеници гради. Шта је прече? Неко је рекао: "Турци у Сјеници граде другу цамију у Ђатовића мали, а ми немамо цркву у Сјеници. Поп Илија их је саслушао, а онда рекао: - Пустимо Турке да направе ту цамију, ми ћемо затим направити цркву у Сјеници која ће за метар бити виша од цамије.

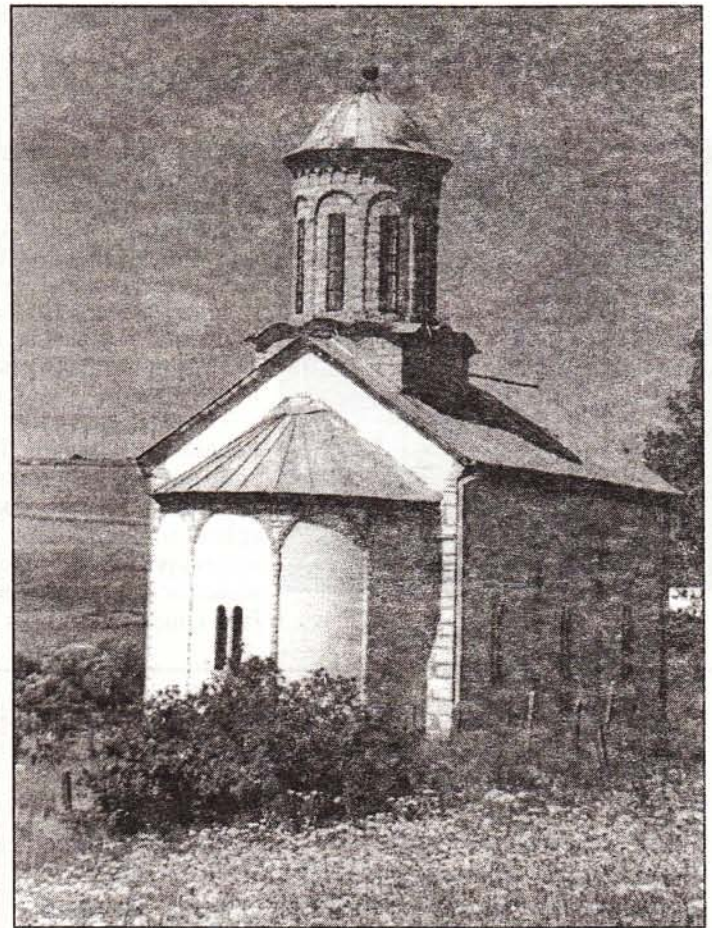
Онда је Периша Тубић из Лопижа, пришао крај јужног зида порушене лопижанске цркве и рекао "

"Ко је за то да се овај храм зида, нека храму приђе. Сав народ је пришао.

У "Хроници села Лопижа" је записано да је срећна околност што је 1858. године, руски путописац и дипломата, пријатељ Достојевског, А. Ф. Гиљфердинг, прошао кроз Лопиже и оставио драгоцене записе.

Због грешака које су касније чинили поједини аутори, па чак и В. Шалигуровић, када се говорило о цркви у Лопижама, навешћемо Гиљфердингов запис о цркви и попу Церовићу у целини.

- Лопиже је чувено по својој цркви. То је омања грађевина, солидно зидана од чврстог белог камена. Унутра још није довршена, иако се у цркви већ обавља служба. Дрвена преграда чека иконе да би се могла назвати иконостасом. за сада су на њу прилепљени којекакви ксилографи грчке производње, нешто попут наших неукусних слика. Овде су хришћански становници кметови, који су кад подмире агу и државне сакупљаче свих категорија, задовољни ако им остане комад хлеба за зиму. Ти сељаци су давали и последњи зарађени грош за изградњу цркве. Сакупљеним новцем су исплаћивали зидаре и друге мајсторе, а дрво и камен набављао је и бесплатно допремао сам народ. Срећом, за ову посао нашао се човек који је знао да одушеви народ и руководи овом акцијом. У целој Босни нећете наћи вољенијег и поштованијег свештеника од сјеничког попа Илије. У крају где господари право јачега, Илија не уступа никоме по јунаштву. Са својим црвеним фесом,

Црква Светог Ђорђа у Лопижама (Снимак из 1995. г.)

са пиштољима за појасом, обријане браде, он по спољашности мало личи на свештеника. У цркви чува епитрахил пробијен метком у моменту када је, са том богослужбеном одећом око врата, венчавао једну девојку коју су хтели да отму муслимани. Мада му знање не прелази елементарну писменост, народ му је тако привржен да је његова реч закон. Свој угитај је употребио на то да под-такне народ на подизње цркве и основне школе. Редак и узвишен пример пружају и ови сиромашни сељаци "...

У истој књизи Гиљгердинг каже да је у то време обновљен маанастир Бања (нововарошка нахија), а постоје још цркве у Добруну, селу Лопижама (сјеничка нахија). Добрун и Лопиже су била једина села која су имала цркву на широком простору између Прибоја, Нове Вароши и Сјенице.

ЦРКВА ЈАБЛАЊЕ

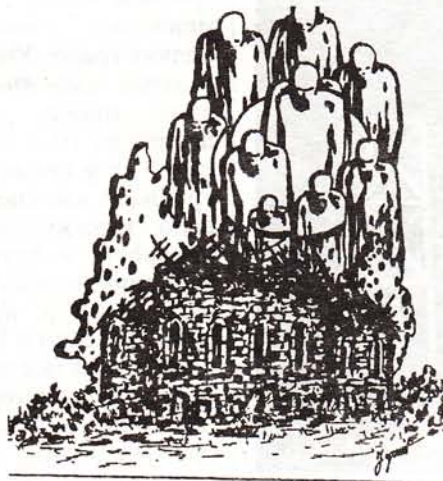
Заравнише ти темељ некрсти црвени
Простор испунише коровом и
бруком

Свето осјећање са тобом се скамени
Несташе портали под поганом руком

Погром издржа понеки камени крст
Да свједочи о теби послје нас
Упери Боже на све кривце прст
Да себи некако изнудимо спас

Примали смо причест под твојим
сводовима

Неспокоје богомољама лијечили
Душе снажили мирисним плодовима
Крај тебе се рађали, у теби крстили

Покајници,
цршеж Предрага Јеринића

Безнаднима си била једина нада
Несрећнима уточиште и утјеха
Сада те посеђују бијела стада
А ми се пунимо ранама гријеха

Преци те вијековима чуваше
Испод крошања јаблана и бреза
Ми ти узесмо што ти они дадоше
И покидасмо што нас за њих веза

Опрости нам лудило Света Мајко
Са којим живјесмо пола вијека
Ошине по нама дебело и танко
Савјести нашој сад треба лијека

Велибор Величковић

Нова књиџа Војкана Бојовића

ЗНАЧАЈАН ДОПРИНОС КУЛТУРНОЈ И ДУХОВНОЈ БАШТИНИ ПЉЕВАЉА

Тако је ову књиџу „Црква Свете Петке у Пљевљима“, аутора **Војкана Бојовића**, публицисте и члана редакције „Савиндана“, у њеном предговору оценио др **Славенко Терзић**, директор Историјског института САНУ. Књиџу је издала Српска православна црквена општина Пљеваља, а штампана је у хиљаду примерака у штампарији Српске патријаршије.

- Храм, подигнут у Пљевљима, а посвећен Светој Петки, имао је значајну улогу у очувању православне вере, националне свести и културе у српском народу овог краја - истакао је, вреднујући ову монографију пљеваљског храма, Његова светост патријарх српски господин **Павле**.

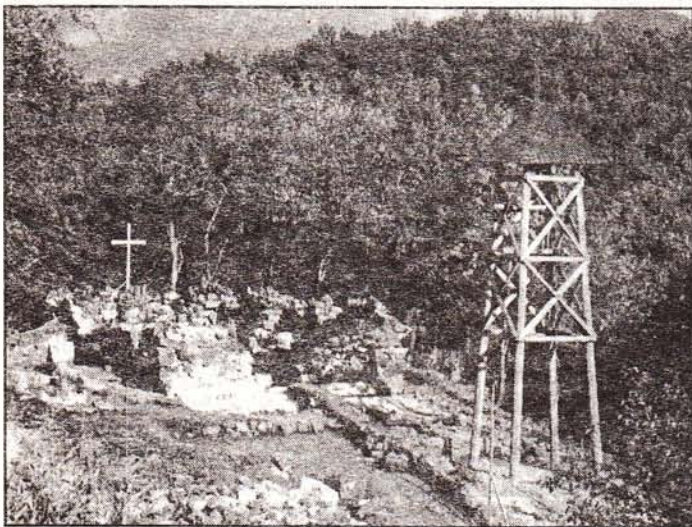
Манастир Ораховица

ОБНОВОМ ДО СТАРОГ СЈАЈА

(Екипа завичајног музеја из Прибоја са бројним сарадницима прихватила се великог подухвата да ревитализује живот у манастиру светог Ђорђа у Мажићима)

Време гради, време разграђује. За остатке, некада великог културног и духовног стецишта у доњем Полимљу, манастира Светог Ђорђа у Мажићима стигло је време градње. Уз благослов Његове светости патријарха српског господина Павла и Његове преосвећености епископа милешевског господина Филарета, а уз помоћ Министарства за науку и технологију и Министарства културе Србије, екипа на челу са Савом Дерикоњићем, археологом, у јулу 1999. године почела је истраживачке и конзерваторске радове на остацима манастира Ораховица, у литератури познатијег као манастир светог Ђорђа у Дабру или светог Ђорђа на Лиму.

Резултати овогодишњих истраживања на рушевинама старим око три века више су него импресивни: комплет-

Остаци манастира Ораховица са новојодиђнућом звонаром

на манастирска црква је истражена, затим простор уз цркву и део манастирске порте. Истраживањем манастирске цркве, поред утврђивања архитектонских детаља за реконструкцију цркве, откривање око 150 гробова. У питању је лаичка а потом и монашка некропола која је на овом месту

постојала и пре изградње цркве. Боље речено и пре прве половине 12. века када је манастир, према подацима из литературе сигурно постојао, ово место је било култно, намењено за сахрањивање. За сада се претпоставља да један број гробова са надгробним споменицима у облику трапе-

Уникајна бронзана ајликација са књиџе

зоидних камених плоча потиче из 10. а можда и ранијих векова. Неке од ових плоча су у време градње и каснијих обнова цркве употребљене као спољне и узидане у цркву. Да је у питању врло старо култно место на коме је подигнут манастир потврђују и други подаци: један римски надгробни споменик, вероватно ципус, који се датује у трећи век и изванредан је примерак римске пластике рађене у Коловратским и Коминским радионицама.

Култно место је старија чак и од 3. века. На то указују остаци праисторијских хумки откривених испод темеља цркве и испод темеља апсиде. На основу налаза, гробови у њима се датују у гвоздено и бронзано доба, односно у око 15. век пре нове ере. У самој цркви изнад амона, а испред царских двери, тачно у средишту куполе

испод представе Сведржитеља, откривен је један гроб са три покојника, који су поново сахрањени. По канону на овом месту се једино могу сахрањивати црквени великодостојници или особе из краљевског рода. Ово откриће свакако намеће нова трагања у историјским изворима како би се одговорило на питање које су особе овде сахрањене и због чега је краљ Милутин у полимском крају изабрао управо овај манастир за обнову, како то наводи његов биограф Данило II.

Прокретни археолошки налази такође су богати. Приликом истраживања цркве пронађен је један позлаћени путир са почетка 15. века накнадно преправљен у кадионицу а рад је домаћих мајстора по узорима на италијанске радионице, затим једна апликација са књиге са представом вероватно архангела Јована, делови бронзаног свећњака (можда управо оног коме се дивио Елвија Челебија, који 1624. године овде записа да је видео један свећњак "који сија као светиња")...

Западно од цркве откривени су грађевински остаци једног конака чије се подизање, на основу пронађених примерака угарског новца, везује за почетак 17. века, а страдање за последње велико страдање манастира 1743. године.

Други део овогодишње кампање у Мажићима био је посвећен конзервацији манастирске цркве и припреми њених темеља за будућу реконструкцију. Да би се то остварило до локалитета манастира било је неопходно изградити пут што је учињено уз помоћ Дирекције за путеве Републике Србије и милешевске епархије, а конзервацију цркве је припомогао један број донатора, прибојска предузећа и Скупштина општине Прибој. Темељи цркве су фундирани и ојачани, а зидови президани у висини од метар и по. Избетонирана је основа за под, а црква прекривена привременим кровом тако да је заштићена до радова који предстоје ове године.

Позлаћена кадионица из 15. века

освећени су темељи нове цркве, а у темеље новог храма у обнови положена је и повеља о обнови ове светиње.

Крајњи циљ радова и овог вишегодишњег пројекта је потпуна реконструкција манастирске цркве, конзервација манастирских грађевина и стављање у функцију овог културног добра као верског, туристичког и културног центра у доњем Полимљу.

Драган Мосуровић

На обнови православне светиње заједно и Срби и муслимани

СЛОГА КУЋУ ГРАДИ А НЕСЛОГА...

На освећењу темеља цркве Светог Ђорђа (Ораховица) на Ђурђиц прошле јесени свету архијерејску литургију служили су владика Милешевски господин Филарет и владика осјечко-барањски господин Лукијан са свештенством Милошевске епархије. На тај свети чин изненадно су пристигли и исламски имами из Прибоја Ибрахим Кадрић и Енес Сврака. Њихов долазак је пријатно изненадио домаћине.

Владика Филарет је гласно повикао: - Тако се Бог слави! Заједно - ислам и православље! Хвала браћи муслиманима што су дошли! Камо среће да је овако раније било... Не би међу нама било крвопролића!

На темељима манастира Ораховица: владика Филарет са имамима - Ибрахимом Кадрићем и Енесом Свраком

У име својих верника Кадрић и Сврака су донели богат прилог за обнову српске светиње подигнуте још пре 800 година. Међутим, долазак прибојских имама у Мажиће био је и за свештенике и за овдашње Србе већа вредност од новчаних прилога. То се видело по почастима које су имамима укзане. На славском ручку чији је домаћин био мештанин Пуниша Дрчелић, почасно место у челу софре, међу двојцом епископа, припало је имамима.

Своју беседу за софром епископ Лукијан је почео речима:

- Само овако можемо опстати! Долазак имама овде је заиста диван гест. То није договор, већ су то божанске душе наше браће муслимана који су дошли и дали свој прилог да се ово богоугодно дело заврши! Један је Бог, а различита су веровања и зато смо на овом светом месту заједно да би заједно и сазнали Бога. Желим браћи муслиманима да исто тако заједно очувамо овај народ у миру и слози. Бог неће крв, већ љубав и слогу за напредак ове лепе и богате земље. То поручујем са темеља ове светиње разорене пре 250 година, али никада заборављене и напуштене. Овде сам се истински препородио, јер је овде заиста царство божје на земљи. овако се чува вера и култура, али и поштује друга страна...

Захваљујући имамима на доласку и донацији Исламске верске заједнице г. Филарет је, између осталог рекао:

- Несрећа нас је, не тако давно, све задесила и молимо се богу да је иза нас. Учинимо све да живимо у миру и слози, јер нити они, нити ми, имамо другу земљу. Овде су наше цамије и наше цркве, наше школе. Све нас упућује на заједнички живот. Зато, ни једни, ни други, не дозволимо да неко убаци међу нас поново искру сумње и раздора. Нису српске и муслиманске мајке рађале децу да их неко из безумља убија. Неко са стране то очигледно жели. Зло и мржњу не желе ни хоће, ни попови, ни имами. Ми смо се први у овом крају помирили, виђамо се и дружимо јавно, све чешће. Сада је и на политичарима да стишају страсти. Својим присуством освећењу обновљених темеља храма, имами јавно потврђују да Исламска верска заједница заиста жели да овај православни храм буде обновљен, да то желе и Срби и муслимани овог краја. И Бог и Алах ће нас за ово наградити! - истакао је у својој беседи владика Филарет. ■

Историја и предање

ЈУГ БОГДАН - ПОЛИМСКИ ВОЈВОДА

Пише: Ђорђе Јоксимовић

Међу легендарне личности српске историје, а посебно косовске битке 1389. год. поред цара Лазара и Милоша Обилића, спада и војсковођа Вратко Немањић познат у народним песмама као Југ Богдан. Ово непобитно потврђује биограф деспота Стевана Лазаревића Константин филозоф који говорећи о Немањићима каже: "А друга страна родослова (је ова). Вукан други син светог Симеона, а брат светог Саве, велики кнез, роди сина жупана Димитрија, а у светом иночком образу Давид. Овај роди Вратислава кнеза. А Вратислав роди кнеза Вратка. А Вратко роди кћер Милицу. А ова постаде супруга великога кнеза Лазара и роди три сина: тј. великоименитога овога деспота Стефана и Вука и Добровоја".

И народно предање и историјски извори ово потврђују.

Жупа Љубовића у Полимљу налазила се у матичној области Рашке - језгру средњовековне српске државе, колевци српске духовности, писмености и културе. На територији жупе Љубовиће настало је и чувено Мирослављево Енђеље писано за потребе цркве светог апостола Петра у Бијелом Пољу. Да је жупа Љубовића играла важну улогу јасно је, јер су њом као жупани и кнезови управљали чланови владарског дома Немањића. Жупан Вукан подиже саборну цркву Успенија Пресвете Богородице у Павином Пољу и манастире Свете Тројице у Равној Ријеци и Ваведење у Блишкови. То чине и његови потомци. Димитрије подиже манастир Давидовицу посвећену Богојављењу, а кнез Стефан Вранштицу код Томашева и Благовештење у Комарану, испод Војра, с десне стране реке Грачанице.

Димитрија је наследио кнез Вратислав, а Вратислава кнез Вратко. На Вукана и његове потомке и данас подсећа назив села Вукановићи код Томашева где су се налазили: рудник сиге, ваљалице и воденице.

Седиште жупана-кнезова било је код саборне цркве. И место и црква звали су се Љубовића - данас Павино Поље. Ту се једна парцела и данас зове двор, а један земљишни посед Бранеж, некадашњи кнежевски забран.

Предање каже да је Милица рођена у Слатини код Бродарева, а ту у околини и њена браћа Југовићи. снажењем српске државе и централизацијом државне власти Југ Богдан је постао полимски војвода где је имао и велике поседе. Југовићи су између Бијелог Поља и Берана, у Лозној, подигли манастир Троношу, на ушћу истоимене речце у Лим. Ову Троношу помиње и народна песма "Милош у Латинима".

"Да видите лијепу Троношу,
виш' Лознице, на р'јечи Троноши,
задужбину браће Југовића."

Југ Богдан је био врло снажна личност: добар политичар, вешт дипломата и храбар војсковођа. Служио је на двору краљева: Милутина, Дечанског и Душана. Душан га је издвајао од целе Немањића родбине.

Напомињем да је Радоје Хребелјановић био познати творац из Никољ-пазараи. Као таквог помињу га дубровачки извори 1469-1471. године. А то неоспорно потврђује да су преци кнеза Лазара из Никољ-пазар, данашњег Бијелог Поља.

Уздизањем Душана као краља и цара растао је углед и моћ војводе Вратка. 1342. год. У опсади града Сера у

Грчкој Оливер и Вратко су главни заповедници. Вратко је уз Душана водио главну реч. Дичио се са својих девет синова и био врло богат. Имао је поседе у Полимљу и околини (Југово код Пљеваља), а држао је и рудник Брсково. Касније његово богатство увећано поседима у Призрену, Македонији и Топлици. Имао је двореве у Призрену и Скопљу. записано је да је у Пантелеј Махали у Призрену, недалеко од једне чесме, била црква светог Пантелејмона, такође и у Марашу (Призрен) где је сада теће, каже да су ту били Југ-Богданови двори и његова црква.

У то време цар Душан је поставио за канцелара кнеза Лазара Хребелјановића. Царица Јелена посветила је пуну пажњу младом кнезу, јер је у њему видела умног, способног, храброг и одлучног човека који ће и те како бити потребан њеном сину Урошу кад прими царску круну. Због тога је и одлучила да га ожени кћерком моћног кнеза Вратка - Милицом. Историчари претпостављају да се Милица удала око 1353. године.

Смрћу цара Душана 20. децембра 1355. пукла је опруга српског државног механизма - одмећу се обласни господари и проглашавају за самосталне владаре. Ни пораз краља Вукашина на Марици 1371. није их опаметио и ујединио у борби против турских освајача. Уз кнеза Лазара стало је све што је у Српству најбоље. Др Николај Велимировић каже да је после Урошеве смрти кнеза Лазара за цара крунисао патријарх церски Јеврем.

У одсутном моменту Лазар се одлучио да храбро стане пред турске освајаче за веру, слободу и отаџбину. Косовска битка је велика прекретница за балканске народе и Европу. Али, показала је и српску одлучност и прегнуће - борбу на живот и смрт. И у тој бици као порука српском народу за сва времена звоне речи Бошка Југовића кад га Милица уставља да не иде у бој на Косово:

"Идем сејо, у Косово равно,
за крст часни крвцу прољевати
и за вјеру с браћом умријети."

Косовска битка је дан велике погипије и Срба и Турака. Али, и светионик српске величине. Бајазитов повратак у Једрене сведочи да није добро прошао. а Србија је била обезглављена, изгинула је једна цела генерација - цвет српског племства. А са њима и легендарни Југ Богдан са својих девет синова.

О овом догађају мало је појединости записано. А иако је записано у доба вишесковне окупације и ратовања пропало је. Српски народ није имао разлога да измишља. И ову велику погипију опевао је у најлепшем циклусу песама и многа имена сачувао од заборавана.

Предање каже да се босанска војска под командом Влатка Вуковића повлачила долином Лима и Љубовиће, а остаци српске војске долином Ибра у предео Сјенице, јер су претпостављали да ће их гонити турска лака коњица. Испод планине Озрена, иза села Милаковића, Милица је организовала прихватилиште и болницу за видање косовских рањеника те се то село и данас зове Царичино. На брду код Ивањице су Царичине ливаде. Ту је и царичина вода.

Предање даље каже да је Милица као племенита жена и мудра владарка пренела оца и осам брата и сахранила их у свом родном крају у манастиру Давидовици поред деде Вратислава. То су потврдила и археолошка истраживања 1958. под руководством Мирјане Љубинковић. Пронађене су три надгробне плоче са грбом Вуканове породице - празан штит у медаљону. На једном се јасно може прочитати име Вратко.

Народна песма се слаже са предањем да је Бошко Југовић дошао рањен на брдо код Ивањице и ту издахнуо те се то место зове Бошкови врхови. Др Николај Велимировић је записао да је ту било посађено 9 хрasto-

ва. А сигурно их је засадила Милица у знак изгнуле браће.

Испод царичине воде налази се гроб Бошка Југовића. Грб је отворен 1911. Испод велике плоче, на два и по метра дубине, нађени су остаци костура под сребрним шлемом и оклопом. На том месту подигао је малу цркву Благоје Луковић. Ту се одувек одржавао сабор 28. јуна на Видовдан.

Да је кнез Вратко заиста опевани Југ Богдан и да су Југовићи стварне историјске личности говоре и други подаци. У Вранешу, централном делу жупе Љубовиђе, и селима Потарја где још има становништва из пре косовске битке, сачуван је вез на коме су извезени Југовићи са својим оцем. Испод веза пише: Нико нема што Србин имаде Србин има девет Југовића и десетог старог Југ Богдана. Богдан је у средини, а Бошко на челу са барјаком. Испод сваког је извезено име: Бошко, Данко, Јанко, Влајко, Славко, Здравко, Станко, Војин, Дамјан.

У повељи кнеза Лазара манастиру Раваници пише да је нека имања купио од Црена и Југа. А ово потврђује истинитост народне песме да је Југ Богдан био врло богат. Др Константин Јиречек саопштава: "Из повеље Јевђеније и њених синова од 1395. види се да је неки властелин Југа поклонио светогорском манастиру св. Пантелејмона два села у Глубочици (код Лесковца). У мировном уговору с Млецима 1423. помиње се међу српским војводама на првом месту Војин Југа, Њега је деспот Ђурађ, још у јуну 1440. упутио из Дубровнока у Млетке, Други члан ове породице беше Радота Јужић. 13. новембра 1428. наредили су Дубровчани својим посланицима код деспота да траже од њега да им се издаду натраг 300 фунти сребра, које је Дубровчанима одузео војвода Радота Јужић."

Да је ова породица заиста била моћна, богата, разграната и писмена говоре и друге чињенице. 1437. и касније писар код браће Драгишића и Стефана Вукчића Косаче био је Вукман Југовић. А једно село у Жупи код Никшића носи назив Југовићи.

Косовска битка и пад Србије 1459. изазвали су масовне сеобе у сигурније пределе. "На прва осамљена српска насеља по северној Хрватској подсећају и многа друга карактеристична српска презимена, као што су на пример Вучићи, Југовићи, Недељковићи, Банковићи, Обрадовићи, Познановићи, Радиновићи и други."

Народ је сачувао сећање на Југа Богдана и у његовом родном крају. Према турском попису за Херцеговачки санџак извршеном око 1516. у нахији Љубовићи уписано је село Долне Богдан са 6 домаћинстава као посед Хераковог сина кнеза Ђурђа. А то је неоспорно данашње село Гробница код Бродарева, јер се и данашње село Балићи раније звало Богдановићи и под тим именом помиње у једној пресуди пријепољског кадије у августу 1677. Брдо у селу Блишкови звало се Богданица. Али, иселавањем православног становништва, насељавањем и намножавањем муслимана дошло је до промене

имена као код села Богдановићи па је брдо названо Бовданица. Пошто је Турска изгубила Осиек у Славонији 1686. у питому Лозну код Лима дошао је некакав Ђор-паша са својим одредом. Турци су рушили српске цркве и манастире. Многи манастири су запустели после велике сеобе под патријархом Арсенијем Чарнојевићем 1690. А у Полимљу највише су страдали између 1782-18792. кад се од султана одметнуо скадарски везир Махмут Бушатлија и покушао да створи велику Албанију. Вероватно у том времену су страдале Трноша и Давидовица.

Трношу и њене зграде порушио је бег Ђоровић и подигао џамију, кулу и помоћне зграде. Рушевине Трноше обишао је у јуну 1928. књижевник Драгиша Боричић и записао: "И пошли смо по Лозној. Повели су нас на развалине Трноше. Сви тврде и Срби и Турци да је овде била црква Трноша. Ушли смо у једну њиву високо ижђикљалог кукуруза, а несред ње је једна огромна хрпа ситног камења и ћерамиде. Веле да је ту била црква. Била... Нашли смо само наслаган камен који је личио огромном гробу." Мермер и бигар употребљени су з гробове пред џамијом и око врата и прозора на штали. Боричић је обишао Ђоровића кулу па каже: "После другог сирата, види се у камену остатак длетом рађене српске круне, и сељаци и Турци и Срби, веле да је то круна цара Душана и да је кула зидана од камена од кога је била подигнута Трноша. Камен је правилно тесан, и цела кула даје утисак високе звонаре, зидане негде у средњем веку."

И песме српских муслимана о косовском боју везују Југа Богдана за Лозницу код Акова (Бијелог Поља).

Историчари и историчари књижевности и не знају за ову Трношу, па ово име из поменуте песме везују за Трношу у Подрињу код Лознице, задужбино краља Драгутина. А мени се чини да је овде у Полимљу настао Трношки родослов.

Одлуком Министра просвете Краљевине Југославије бр. 77170 од 3. новембра 1931. школа у Лозној добила је званични назив "Југовићи".

Средњевековни накити: Крстовић Ауга, VII7, основна школа "Живко Љујић", Нова Варош

Нове књиже

ФОТОМОНОГРАФИЈА "СТАРО БИЈЕЛО ПОЉЕ"

Прошле године штампана је изузетно вредна књига-фотомонографија "СТАРО БИЈЕЛО ПОЉЕ", аутора Батрића-Баћа Ракочевића, фотографа. То документарно капитално дело има 414 фотографија смештених на 316 страница распоређено у 34 тематске целине, Књига је наишла на велико интересовање читалачке публике свиг узраста и степена образовања.

Представљајући књигу у Београду пред бројним посетиоцима, углавном београдским Бјелопољцима, академик Петар Влаховић је истакао да су остаци материјалне културе старог Акова запажени још у неолиту, више хиљада пре нове ере. И тај дуги временски ход може се пратити у књизи Ракочевића, од неолита па све до раног средњег века. О томе у хронолошком редоследу јасно говоре фотографије камене сјекире, жртвеника из римског, као и остатка грађевина из античког доба.

Најранији сачувани писани подаци о насељу на мјесту данашњег Бијелог Поља, потичу из времена владавине хумског кнеза Мирослава, брата Стефана Немање, који је 1196 године подигао цркву Светог Петра. О зидању овог храма кнез Мирослав је оставио натпис уклесан у камену лунете портала, који и данас можемо читати јер је написан ћирилицом, народним језиком и гласи:

У ИМЕ ОЦА И СИНА И СВЕТОГА ДУХА ЈА СИН ЗАВИДИН А ИМЕНОМ РАБ БОЖИЈИ СТЕПАН МИРОСЛАВ КНЕЗ ХУМСКИ САЗИДАХ ЦРКВУ СВЕТОГ АПОСТОЛА ПЕТРА

Кнез Мирослав је исписао и Повељу о баштинским прилозима Петрове цркве на Лиму, међутим

Мирослављева повеља је пропала приликом упада Бугара у Бијело Поље 1253 године. За потребе храма Светог Апостола Петра кнез Мирослав је дао да се испише Јеванђеље које је по његовом поручиоцу великославном кнезу Мирославу названо МИРОСЛАВЉЕВО ЈЕВАНЂЕЉЕ, писано руком грешног ђакона Глигорија. Завичај колијевка Мирослављевог Јеванђеља је Бијело Поље. Ово је прво јеванђеље писано латиницом и један

Минијатура из
Мирослављевог јеванђеља:
Орао носи зеца

од најљепше писаних свесловенских рукописа својим постањем везан је за Бијело Поље. И овај град са развио око цркве Светог Петра. Три сеоска насеља се помињу у Повељи краља Уроша Првог: Прушка Вас (село), са Липницом и насељем Лешницом, па чине насеобински нуклеус, касније насталог Бијелог Поља. И данас овде постоје насеља са истим називима.

У Београду су о књизи "Старо Бијело Поље" говорили и мр Жељко Зиројевић, Миле Кордић и директор "Либертаса" Мирко Ракочевић. Одломке из књиге је апострофирао глумац Михаило-Миша Јанкетић. Књига је резултат сакупљачког рада аутора који је трајао пет деценија. Са таквом публикацијом се не може похвалити ни једна општина у Југославији.

Вукоман Кљајевић

Есеј - одломак

ВИТЕШТВО ДЕСПОТА СТЕФАНА ЛАЗАРЕВИЋА

Пише: Жарки Урошевић, Младеновац

У чему је духовна величина овог српског владара и његовог витешког реда? Он је пре свега био мудар човек, надарен духовним, државничким, ратничким, људским врлинама. Када ратује са братом он плаче над судбином и поред иконе Христа пантократора пише СЛОВО ЉУБВЕ, књигу коју намењује брату с којим је у ратном сукобу. Са истим покушава да изнађе братско решење које овај, нажалост, никада није прихватио. После побуне у Сребреници и одмазде против вођа побуњених он који је исту наредио, дубоко оплакује и то јавно. На јутарњој литургији међу својим сународницима, јавно плаче, рида, како то описују савременици, оплакујући смрт оних које погуби. У дубокој жалости да неби прекинуо Литургијски чин, он дубоко потрешен над судбином како својом тако и њиховом три пута излази ван цркве дубоко уплакан да би се колико толико смирио. Он не крије свој јад за оним што је починио и дубоко кајање, али тиме не жели да ремети мир литургијског чина.

Ова емотивност одаје његову хиперсензибилност, коју крије у себи испод лика јаког владара и ратника.

Стога није чудо да је у народу у то време био љубљени деспот. Данас речи љубљени, љубавник имају сасвим друго значење. Тада је то појам за некога ко је изнад свега поштован и вољен у народу.

Витешки редови из тих времена су надасве скуп рационалних људи.

У витештву се стварала личност, калио се карактер, осећање части. Витештво је стварало узвишени тип човека...

Витештво је такође и духовно начело... смрт витешког духа би значило деградацију човека. Избор племенитих црта је текао полако, он представља наследну предају, то је органски процес. Такав процес је и стварање високе културне средине и висококултурних традиција... Култура људи савременог доба без прошлости у себи, без органских веза је груба. Онај ко поседује културу у многим покољењима која му претходе има и другачији културни стил, другачију културну моћ него Скоројевић, онај ко тек стиче културу!!!

На овим просторима било је и великих ломова, сукоба цивилизација, верских ратова... На пример, турски цар Сулејман Величанствени после разарања велике културе ових простора стиже до Беча. Погрешне су тврдње да су га зауставили Хришћани. Он је већ имао добијену битку, али је знао за разлику од неких ранијих, као и каснијих освајача, границу својих моћи. То је могла бити завршна победа која је водила у "Пиров"- пораз. Толики простор никада више неби могао трајно да задржи. Видевши још један хришћански величанствен и леп град он је рекао сам себи: "Доста"! Доста је рушења, глупо је даље рушити. Тако је опстао Беч, захваљујући лепоти којом је опчинио несусеђеног освајача.

Дух витештва, племенитости код нас има веома дубоке корене. Остали су записи о племићима, о племенитом роду.. Кад каже - "племенити кнеже" наш човек не ласка, он тако мисли. Знано се тачно ко је био племенитог рода, коме је то било упућено.

Деспот Стеван је имао опсесију градње, обнове, писања, чуварности и задужбинарства. У најплеменитијим намерама које су у њему остале у пуном набоју, од предака као трајан природни процес. Како од Лазаревића тако од свих Немањића чијег је рода племенитог изданак био.

Недалеко од древној Раса подиже се црква

СИЛА ГРАЂЕЊА ЈАЧА ОД СИЛЕ РУШЕЊА

Све до 1912. године село Избице, недалеко од Новог Пазара битисало је на граничном појасу између слободне Србије и њених неослобођених крајева у пределу Старе Рашке. Данас то насеље има 61 домаћинство са 260 становника. Има и здрав и интелигентан подмладак, вредну омладину која све боље схвата своју перспективу - остати у свом родном месту и све учинити да оно буде и лепше и напредније. Поред осталог у селу ће ускоро бити подигнута црква.

У средини старог гробља села Избица на брежуљку званом Црквине, налази се велики камен у облику извртуте заобљене пирамиде. Око тог камена, као око цркве, сељаци су се од како се памти окупљали приликом свих верских обреда. И када је у средини гробља извршено откопавање указали су се заиста темељи некадашње цркве. На тим темељима правоугаоног облика поплочаним циглама, била је и плоча са ликом градитеља храма или можда старешине села. Претпоставља се да су се крајем 18. века, у време великих српских сеоба, Срби масовно иселили, насеље опустјело, па ни цркву није имао ко да одржава све до новог насељавања. Нестало народа, нестало и цркве, потонула у земљу.

Сада овде због техничких сметњи није било могуће обновити ту цркву, већ је село одлучило да ту близу гробља подигне нови храм. Он ће бити посвећен сеоској слави Светим Тројицама, а градиће се у рашком стилу од сиге и трахита. Пројекат тог храма је већ урадио архитекта Миладин Лукић.

Прошле јесени, на дан Светог Мученика Калистрата, извршено је освешћење темеља цркве у селу Избице. У присуству бројних верника тај чин је обавио епископ рашко-призренски г. Артемије са свештенством из манастира Грачанице, Сопоћана, као и црква из Новог Пазара, Рашке, Лешка и других места ове епархије. У својој беседи владика Артемије је нагласио да су мрачне силе недавно на Косову срушиле преко 70 српских светиња. Црква у селу Избици је прва која с подиже после тих разарања. Парох овдашњи Милоје Петронијевић прочитао је Повељу коју је владика Артемије потписао, ставио у флашу, насуо уљем, запечатио воском и заједно са каменом темељцом поставио у темеље цркве у олтару.

Након тог званичног почетка радова на изградњи храма у Избици цео дан је уз богату гозбу трајало народно весеље.

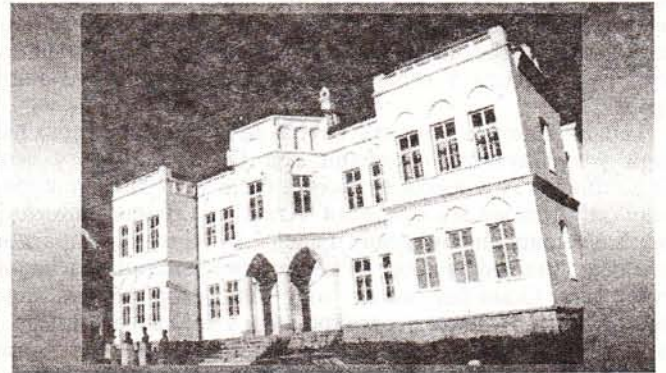
Зоран Јеремић,

председник Одбора за изградњу цркве

Нова Варош

ВРШЊАК ВЕКА У НОВОМ "РУХУ"

Једна од најстаријих грађевина у Новој вароши, стара зграда Скупштине општине, чија је изградња почела крајем 19. века а завршена 1909. године, изменила је "рухо". Радници ГП "Радник" завршили су, протекле јесени, фасаду на згради, изменили кровну конструкцију, поставили олуке и обавили знатан део унутрашњих радова. Све је ово рађено у оригиналном, источњачком стилу, како би се очувао аутентичан изглед зграде. У реконструкцију објекта инвестирано је, до сада, више од милион и по динара. средства у

обезбедили СО - е Нова Варош и Министарство за културу Владе републике Србије. Очекује се да ће се радови на уређењу ентеријера наставити у првој половини ове године, након чега ће се, како се очекује, овде уселити Градска библиотека, читаоница и поставка завичајног етнолошког музеја, о чему се у граду подно Златара поодавно говори

У згради су, да подсетимо, након њеног завршетка далеке 1909. године, били смештени: среско начелство (кајмакамија) турски суд, турски срески тужилац, пореска управа, а једно време и турска беледија (општина). после 1912. у њој се налазило Среско начелство све до 1941. године. После 1945. године у њој су били смештени срески и општински органи власти - све до половине 1998. године (Центар за социјални рад).

Текст и снимак: Никола Бојић

Снимио: Вешо Нишавић

Знаменити личности Милешевског краја

ЂОРЂЕ С. КУБУРОВИЋ

(1863-1951)

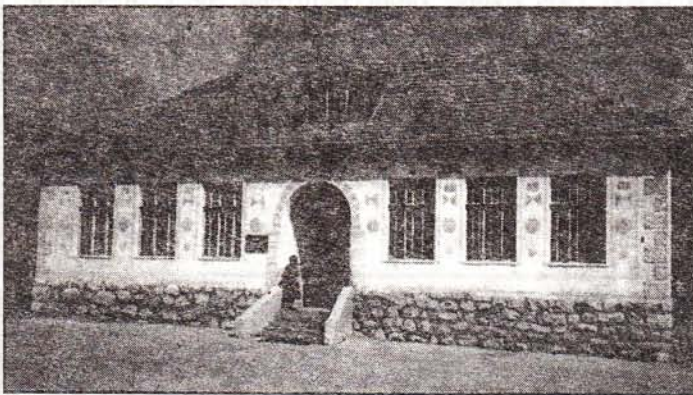
Пише: Миле М. Плескоњић

Ђорђе Кубуровић је био знаменита светосавска личност старе звјезданске општине у првој половини нашег 20 века. Он је посебно заслужан за развој и напредак школства и просвете те општине као дела милешевског краја.

Рођен је 1863 године од оца Стевана и мајке Митре у селу Оровцу недалеко од Сељана, код Пријепоља. Животни пут водио је Ђорђа Кубуровића од сиромашног сељанчета, агиног слуге, кафеџије и трговца, власника више имања, председника школског одбора, па до председника звјезданске општине у више мандата. Био је најмлађи од четворице браће па је осетио све невоље мукотрпног сељачког живота у свом времену и тадашњем пасивном крају.

Тешке животне прилике натерале су Ђорђа да као ђак ради у крајпуташкој кафани код Османа Цина у селу Сељашници. Ту је његова дужност била да слуша и покорно ради оно што му ага заповеди. Ага Цино одмах примећује Ђорђову природну бистрину и вредноћу па му као одраслом момку уступа кафану коју ће неуморним залагањем и радом отплатити. Осми-бег, иначе, није имао своје рођене деце. Више година Ђорђо самостално ради у тој кафани и када је заборотио оснива банку са пријепољским трговцима Веселичићима, Богдановићима и Куртовићима. И када је финансијски добро ојачао он купује имања у Чадињу, Чаушевићима, Осоју, Стражиновцу и Душманићима за своју старију браћу Арсенија, Андрију и Јефта. Тако постаје веома угледни домаћин и грађанин овог краја чије се речи предлози радо слушају и уважавају. Популаран и угледан у народу биран је за председника школског одбора у Сељашници, као и председника звјезданске општине и на тој дужности остаје 18 година.

Школска зграда - дар краља Александра

Један значајан догађај тог времена је посебно обележио биографију Ђорђа Кубуровића. Када је у лето 1926 године витешки краљ Александар Карађорђевић, путујући за Пљевља и Црну Гору, прошао кроз Сељашницу, Ђорђо са првацима овог села дочекује краља и његову свиту. Срећна је околност да се краљевска колона ту зауставила. На питање краља Александра како људи живе у овом крају Ђорђо одговара:

- Живели би добро, Ваше Величанство, али смо слепи код очију, јер немамо школу!

Потом је бираним речима замолио краља да им помогне да направе нову зграду Основне школе, у селу Сељашници. Та Ђорђова молба је услишена и село је добило новчану помоћ. Школска зграда је изграђена већ 1927 године.

Још раније овај агилни председник звјезданске општине покренуо је акцију за изградњу зграде Основне школе у селу Јабуци, где је школа отворена 5 септембра 1919. године. Упорношћу и свесрдним Ђорђовим залагањем школска зграда и у овом месту завршена је 1924 године.

Тако је ондашња звјезданска општина била једина у милешевском срезу на чијем атару су подигнуте две нове планске школске зграде. То је био крунски разлог да је тадашњи школски надзорник Илија Милутиновић предложио Ђорђа Кубуровића за одликовање орденом Светог Саве. И краљ Александар му зајста додељује тај орден на опште задовољство грађана и звјезданске општине и целог милешевског краја. Подсећамо да је надзорник Милутиновић у свом предлогу, између осталог, писао дословно и ово:

- Тако његовим радом начињене су две школе у његовој општини и једна и друга су две најлепше и најбоље школе у овом нек. срезу и његова је општина једина која има све услове за школовање деце... С обзиром што се овај срез налази у изузетним приликама у погледу школа то сам мишљења да г. Кубуровића би требало одликовати за његов рад у погледу просвећивања овог краја, јер тим би се дало подстрека и другим да раде у овом смислу...

У оквиру теме коју разматрамо занимљиво је и породично стабло Ђорђа Кубуровића. Он се два пута женио и у оба брака имао укупно деветоро деце. У првом браку с супругом Миленијом имао је четворо деце: Новицу, Војку, Јована и Милку. Други брак је засновао у 65 - тој години унука са супругом Милевом. У том браку су имали петоро деце: Живка, Драгицу, Љубицу, Зору и Веру. Сви Ђорђеви потомци су били добри домаћини и угледни грађани у месту где су живели и живе. Играјући важну улогу у селу Сељашници током ослободилачког рата син Војко је стрељан од фашиста. Други син, Новица, је био један од пионира пријепољске трговине. А особито су на гласу Ђорђеви унуци како у Пријепољу и овом крају тако и шире у рашкој области. Архитекта Звоимир - Звонко Кубуровић је три деценије био на челу пријепољског Завод за урбанизам и пројектовање и својом завичајном енергијом и знањем дао велики допринос настајању и обликовању данашњег Пријепоља. Тројица Ђорђевих унука су сада директори Основних школа. Руководилац школе у самој Сељашници је Вјекомир - Вјеко Кубуровић, руководилац школе на Коловрату је Драган Морачанин, док београдском Основном школом "Милан Ракић" руководи Миодраг Кубуровић.

Пети Ђорђов унук из редова "познатих" је Милорад Вукашиновић, успешан бизнисмен, вредан активиста Милешевског културног клуба "Свети Сава" и председник Одбора за изградњу цркве у својој Сељашници. Тако уз ову тему "Преци и потомци" следи метафора у виду народне изреке "Ивер не пада далеко од класе".

Већ је прошло скоро пола века од смрти Ђорђа Кубуровића, а ни једна од поменутих школа које је он саградио није се ни сетила, ни потрудила да на било који начин освежи сећања на ову знамениту личност и обележе у свом летопису. Иако са толиким закашњењем сматрамо да би и ове школе и грађани бивше звјезданске општине требали на неки начин да исправе ову неправду и испуне не само своју моралну дужност и обавезу, већ и обавезу претходних генерација које су Ђорђа Кубуровића неоправдано заборавиле.

Ђорђе Кубуровић

На дужем ћердану сеоских хроника Србије

ДРАГОЦЕНИ СОПОТНИЧКИ БИСЕР

(Уз појаву књиге "Сопотница" аутора Милорада Веруовића)

Пре десетак година је у оквиру Одбора за истраживање села САНУ, и ауторитетом недавно преминулог академика Радомира Лукића, покренута акција на писању хроника и монографија српских села, у свим српским земљама и крајевима. Тим поводом је написано неколико стотина сеоских хроника, међу којима су најдрагоценији монографски рукописи о селима којих више нема. То су српска села у Западној Славонији, Банији, Лици, Кордуну и другим крајевима у којима је Туђман, заједно са својим НАТО-заштитницима и помагачима, довршио хрватски геноцид над Србима у XX веку.

До сада је објављено преко стотину сеоских хроника, а један од најлепших бисера у том српском ћердану јесте недавно изашла књига Милорада Веруовића, Сопотница (1999.) То је монографија једног прекрасног села милешевског краја у којој се преплићу наталожено вековно народно искуство, као да је узето из племените седре, и пулсирање савременог живота, које личи на непрекидно "сопотање" сопотничких извора.

Проницљивог духа и вешт на перу, Милорад Веруовић

је у ову своју заветну књигу, као у најлепши народни ћилим, уткао мноштво етнографских детаља о тегобном преживљавању наших људи, у немирним временима и на врлетним просторима. Писана са неизмерном љубављу према својим најближима и према најужем завичају, она је леп пример бисерно чистог локалног (сопотничког и милешевског) и оног ширег, српског и светосавског, патриотизма који не познаје мржњу према другима.

Милорад Веруовић је и овом својом књигом, уз неизмерни труд око Савиндана, још једном дао пример другима (а нарочито млађима) како се најбоље ради "на ползу рода свога" Нема нашег села које не заслужује да се о њему напише књига слична Милорадовој, а ниједно село у старом светосавском крају не би смело остати без сличне хронике. То не би само доликвало земљацима Сретена Вукосављевића, него би нам помогло да данас и убудуће међу собом лакше и тачније препознајемо најбоље, а у себи најплеменитије.

октобра 1999. г. Проф. др Милован М. Митровић
Филозофски факултет, Београд

Лей гесћ учесника Милешевске сликарске колоније "Бели Анђео"

ЊЕГОШЕВ ДАР СЕЛУ СОПОТНИЦИ

На свечаности у селу Сопотници поводом Нобележавања 70 - годишњице. Основне школе "Душан Алексић", прошлогодишњи учесник Милешевске уметничке колоније "Бели Анђео" Његош Романдић поклатио је овом лепом насељу и једну своју лепу слику - панораму сопотничких врела и водопада воденица и ваљарица. Спречен да то лично учини сликар је замолио најзаслужнијег представника данашње Сопотнице да он то уради и подсети овај скуп на честите победе које су га подстакле на овај завичајни поклон. Читамо дословно шта пише на 138 страни књиге "Милешевске бојовнице" аутора Милорада Веруовића:

-Једне летње ноћи са попршта Сутјеске приспели су и прота Јевстатије Караматијевић и његов син, сликар Пиво. Прешли су Лим на ушћу Зебуђе, ту где су оне зиме прегазили плаховиту реку са две хиљаде партизана. Потражили су коначиште у засеку Мекишу, поврх Ивањског поља. Закуцали су на врата куће Обрада Романдића. Ради сваке сигурности домаћин их је сместио на шталу, у сено. У цик зоре пробудио се партизански прота. Домаћин га дочекао узбуђено:

- Оче прото, ноћас ми се родио унук!

- Срећно Обраде, и нека те Бог сваким добром обрадује! - узвратио је говорљиви прота, натичући камилавку, на којој се у свитање дана угледаше и крст и петокрака. Оба симбола заједно на свештеничкој капи. Пресрећни деда и баба, Обрад и Јулка Романдићи су зачас спремиле доручак. Уз мезе и ракију прота је медитирао:

- Ваистину, народ је неуништив: и мре, и гине и рађа се! Док има соколица биће и соколова!

- Оче, прото, наша је жеља да нам крстите унука! И

кум да буде овај партизан...- повикали су углас старине са Мекиша. Прота је пристао и затражио суд са водичом. Кум Пиво је узео дете у наручје. Обављен је обред крштења. Детету је дато име Његош. По владици црногорском, најумнијем песнику Јужних Словена. Вуненим чарапама и ланеним кошуљама бака је даровала кума проту Јевстатију - агилног партизанског "интенданта"...

Тако је сликар Романдић добио име. И кад је одрастао студирао је сликарство, а наставник му је био његов крштени кум Пиво Караматијевић, из Нове Вароши.

Предајући Његошеву слику Сопотници Милорад Веруовић је рекао:

- Велико хвала нашем завичајном сликару Његошу Романдићу, а вечита слава и његовим крштеним кумовима који су га очито ваљано крстили!

Милинко Милановић

